

Filosofie - sebepojetí

Filosof musí mít nějaké ponětí o tom, co to „je“ filosofie resp. jaký to je vlastně závazek, který na sebe vzal, když se rozhodl „filosofovat“, a v čem tento závazek hlavně spočívá. Zároveň si však každý skutečný filosof musí při své práci a zejména při studiu (a úsilí o chápání) jiných filosofů stále silněji uvědomovat, že takové ponětí se může spoléhat jen na to, čím vším až dosud filosofie byla a jak byla chápána, tedy že toto ponětí může upřesňovat pouze s pohledem zaměřeným dozadu, do minulosti (a i tam s tím zajisté jsou a budou značné potíže). Jakmile se však chce odpovědně postavit filosoficky na „vlastní nohy“, tzn. jakmile začne budovat své vlastní filosofické pozice a také své vlastní výhledy do budoucnosti a programy a projekty své vlastní myšlenkové práce, musí přinejmenším čas od času vykročit směrem, kterým se staří i nedávni filosofové nikdy nevydali, a kterým se nejčastěji nevydávají ani jeho filosofičtí současníci. Zajisté je dobré, když najde mezi svými současníky (a dokonce někdy i mezi staršími filosofy) některé, kteří aspoň tušili něco o možnostech těch kroků a těch nových směrů a ještě neprošlapaných cest, protože je i ve filosofii velmi těžké se spoléhat v takových případech jen na sebe a na své odhady a tuchy. Ale poslední rozhodnutí přece jen vždy závisí na filosofovi samém. A právě proto musí skutečný („pravý“) filosof takové kroky vždycky řádně uvážit jednak předem, zejména však dodatečně, protože ví lépe než kterýkoli jiný tvořivý intelektuál, že v každém takovém sebe promyšlenějším kroku je vždycky také něco, co nezamýšlel, na co dokonce vůbec nepomyslel, ba co mu po podrobnějším přezkoumání může odhalit něco zcela nového, novou možnost, novou perspektivu, ba dokonce něco „pravého“ a „pravdivého“, o čem si může být naprosto jist, že to není jeho produkt, jeho vlastní výtvar, ale že to je spíš jakási pozoruhodná odpověď na jeho tázání. Filosofie se pak stává jakýmsi typem docela zvláštního tázání, možná téměř jakousi „modlitbou mysli“, v níž je přítomno očekávání na to, co přesahuje všechny lidské možnosti (včetně filosofování), a co může být zaslechnuto a uslyšeno pouze za předpokladu náležité filosofické přípravy. A ta je ovšem vždycky – jako každá příprava – nutně zatížena starými návyky a tendencemi, vůči nimž se zase každý opravdový filosof musí vždy znovu obrňovat a které musí vždy znovu zbavovat jejich převahy a převažující tíhy. Právě to pak můžeme poznačit jako charakteristiku každého „pravého“ filosofování, každé „pravé filosofie“ (ORTHÉ FILOSOFIA ve smyslu Platónově).

(Písek, 080111-1.)